

ชบวนการนักศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตย

นางสาวจันทนา ัตถะเศรษฐี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-397-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012467

THAI STUDENT MOVEMENT AND DEMOCRATIC DEVELOPMENT

MISS CHANTANA THANYASETH

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-397-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ขบวนการนักศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตย

โดย นางสาวฉันทนา อัญญาเศรษร์

ภาควิชา การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กมล สุขพานิช-ขันธปราบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กมล สุขพานิช ขันธปราบ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ขบวนการนักศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตย
ชื่อผู้เขียน นางสาวฉันทนา อดิษฐ์เศรษฐ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กนลา สุขพานิช-ขันทปราบ
ภาควิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2529

บทคัดย่อ

ขบวนการนักศึกษาจัดได้ว่าเป็นกลุ่มชนที่มีบทบาทสำคัญ ในการเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขบวนการนักศึกษาจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการต่อต้านผู้นำเผด็จการในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย และสร้างความชอบธรรมในสังคม สำหรับขบวนการนักศึกษาไทยนั้นนักศึกษาได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องประชาธิปไตยมาโดยตลอด นับตั้งแต่ประเทศไทยได้นำเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้เป็นเวลานานกว่า 50 ปี แต่ปรากฏว่าประเทศไทยที่นำมาใช้ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ระบบการเมืองตกอยู่ภายใต้เผด็จการอำนาจนิยม สถาบันทางการเมือง ระบบรัฐสภา พรรคการเมืองขาดความเข้มแข็ง ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ กลุ่มพลังต่าง ๆ ในสังคมก็ไม่สามารถทำหน้าที่ในการค้ำอำนาจทางการเมืองได้ ดังนั้น ขบวนการนักศึกษาจะเป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทในการนำการต่อต้านรัฐบาลเผด็จการเรียกร้องประชาธิปไตย และสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

ในการต่อสู้เรียกร้องของขบวนการนักศึกษาในบางครั้ง ความตั้งใจจริงในการดำเนินงานอาจจะไปขัดกับผลประโยชน์ของกลุ่มพลังอำนาจเก่าในสังคม ทำให้ขบวนการนักศึกษาต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน กลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างขบวนการศึกษากับกลุ่มพลังเก่า ความขัดแย้งดังกล่าวได้นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ผลที่เกิดขึ้นทำให้ขบวนการนักศึกษาที่เคยต่อสู้อยู่ในระบบการเมืองจำต้องหาทางออกให้กับตนเอง โดยการเข้าร่วมต่อสู้กับองค์กรนอกระบบการเมือง นั่นคือ เข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

เทศไทย ต่อมาภายหลังนักศึกษาเป็นจำนวนมากรู้สึกผิดหวังต่อแนวทางการต่อสู้และอุดมการณ์ภายใน พคท. จึงพากันผละออกจาก พคท. และเดินทางกลับเข้าสู่เมือง จากประสบการณ์การต่อสู้ เรียกร้องประชาธิปไตยของขบวนการนักศึกษาที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อขบวนการนักศึกษาในปัจจุบันเป็นอันมาก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษถึงบทบาทของขบวนการนักศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตย โดยจะทำการศึกษถึงวิวัฒนาการของการแสดงบทบาทในการต่อสู้ เรียกร้องประชาธิปไตยในระบบการเมือง ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางการเมืองของนักศึกษากับสภาพทางการเมืองในแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งสภาพทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของขบวนการนักศึกษา นอกจากนี้จะพิจารณาถึงแนวนโยบายรัฐที่ส่งผลกระทบต่อการค้า เน้นบทบาทของขบวนการนักศึกษา และศึกษาถึงแนวความคิดทางการเมืองของผู้นำนักศึกษา เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตของขบวนการนักศึกษา

ผลการศึกษวิเคราะห์บทบาทของขบวนการนักศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตยในครั้งนี้ปรากฏว่า

- 1) ขบวนการนักศึกษาจะทำหน้าที่ในฐานะนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้ก็ต่อเมื่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองเปิดโอกาสให้ ประกอบกับขบวนการนักศึกษาจะต้องมีองค์กรที่เข้มแข็งทำหน้าที่ในการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เมื่อใดที่สภาพทางการเมืองมีลักษณะที่เป็นเผด็จการสูง นักศึกษาจะพยายามรวมตัวกันเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง มีบทบาทในการระดมพลังสนับสนุนจากประชาชน ทำการต่อต้านโค่นล้มอำนาจเผด็จการลง แต่เมื่อใดที่สภาพทางการเมืองไม่ได้มีลักษณะเผด็จการ ขบวนการนักศึกษาจะปรับนโยบายการเคลื่อนไหวของตนใหม่ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น อย่างเช่นในปัจจุบันจะมองปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญ เน้นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจมากกว่าปัญหาทางการเมือง

3) ความเข้มแข็งของขบวนการนักศึกษาขึ้นอยู่กับการเมืององค์กรที่เป็นเอกภาพทั้งด้านความคิด ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาในหมู่นักศึกษา เมื่อใดที่ปัจจัยภายในขบวนการนักศึกษาเข้มแข็งก็จะสามารถทำหน้าที่ในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) นโยบายรัฐมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมหรือเหนี่ยวรั้งต่อการดำเนินบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของขบวนการนักศึกษา และในทางกลับกันการต่อสู้ของระบบการเมืองของขบวนการนักศึกษาจะทำให้รัฐปรับเปลี่ยนนโยบายของตนให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

5) การเคลื่อนไหวของขบวนการศึกษามักจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานในการต่อต้านเผด็จการ ต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญในปัญหาเศรษฐกิจและสังคมด้วย

โดยสรุป ขบวนการนักศึกษาไทยกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มพลังที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และจากประสบการณ์การต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อขบวนการนักศึกษา ทำให้ขบวนการนักศึกษามีความรอบคอบ ระมัดระวังมากขึ้นในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้ไม่หวังดี ขบวนการนักศึกษามีความเข้าใจต่อสถานการณ์ มีการประเมินสถานการณ์ที่จะทำการเคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดการยอมรับและการสนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นบทบาทของขบวนการนักศึกษาไทยต่อการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในปัจจุบัน และอนาคตจึงเป็นเรื่องที่จำต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการคิด วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลอดเวลา การเคลื่อนไหวดำเนินกิจกรรมจะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่จะมีการพัฒนาบทบาทต่อไปเรื่อย ๆ.

Thesis Title Thai Student Movement and Democratic Development

Name Miss Chanthana Thanyaseth

Thesis Advisor Associate Professor Kanala Sukhabanich -
Khanthaprab, Ph.D.

Department Government

Academic Year 1986

ABSTRACT

Student movement is a group phenomenon of significance action as pioneer in political changes in a nation. Student movement is of particular importance in fighting against dictatorial leadership and fighting for democracy, and, sa such helps bring about legitimacy. The Thai student movement has played important part in seeking for democracy ever since democratic system of government was installed in Thailand 50 years ago. However, Thai democracy hardly develops owing to the fact that Thai politics has oftenly been under authoritarian rule. Besides, Thai political institutions such as parliament, political parties are not strong enough to perform their proper functions and there are no political groups that can counterbalance power that be. This is the situation where the student movement comes in and assumes the role of fighting against authoritarian goverment, protects democracy and helps creating political legitimacy.

In their political activities, student movement comes into conflict with the older power group within the society resulting

in political conflict between the two groups. This leads to political violence on 14 October 1973 and 6 October 1976. In that process, the student movement has to find ally with comes ready in the form of the Communist Party of Thailand (C.P.T.). After disillusionment with the C.P.T. on line of tactics and ideology, student leave the countryside and come back to town. This experience greatly effect the present student movement.

This thesis aims at studying the role of the Thai student movement and the development of Thai democracy. It makes inquiry into the development of the role of the Thai student movement within Thai democratic system, considering the relationship between Thai student movement and political situation of each period. It will be clear that political situation shapes up the role of the student movement.

The analytical study on the role of the student movement and the democratic development reveals the followings:

1. The student movement could act as the real fighters for democracy only at certain times when the appropriate political atmospher developed. At the same times, The student movement had to have a strong organization effectively acting as a tool to mobilise activities in economic, political and social spheres.

2. At times when the government was highly authoritarian, the students would try to group themselves together to form a strong organization, adapting the role of coordinators in

mustering people to support, and in opposing and toppling the authoritarian rule. However, at times when there was no political authoritarianism, the student movement would transform itself into another kind of movement to accommodate the existing atmosphere. For example, at the present time, the movement perceives economic problem important, and consequently, concentrates on solving the problem, rather than concerns itself with politics.

3. The strength of the movement depended on whether its organization was united in its thinking and ideology, and the way in which student leaders handled the problems. Therefore, whenever these factors worked along this way, the movement could act effectively in demanding for democracy.

4. State policy contributed much to the growth or hindered the role of the student movement in the development of democratic rule. And in reverse, the activities of this movement outside the boundary of political system could force the state to transform its behavior into a more democratic one.

5. Basic activities of the student movement were its opposition to authoritarianism, its demand for democratic rule, and at the same time, its great concern with economic and social problems.

In summation, it can be said that the Thai student movement is a powerful group that has an important role in the

development of democracy. From past experience in its fight for democracy, the student movement has been taught to be more careful in its political activities, and refused to become a willing tool for the third party. The movement could comprehend political situations well, and evaluate the political trend before making any move. The result would be that, the general population accepted and gave support to the movement. Therefore, the role of the student movement in the developing of democracy at present and in the future has to be constantly modified in its ways of thinking and working to accommodate the existing atmosphere. Activities of the movement will never stand still, but continue to develop its role.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือเป็นอย่างดี
ยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร. กนลา สุขhaniช-ชันทปราบ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้สละเวลาซึ่ง
แนะนำคำแนะนำตลอดจนให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ รอง
ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต บุญบงการ และรองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์ ที่
กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นอกเหนือจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุล-
ศิริวงศ์ และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีเยี่ยม
อนึ่งต้องขอขอบพระคุณ คุณชัชวาล คุณนิกร สุระประจักษ์ และคุณบุรี่ เจริญสุทัศน์ ที่ให้
ความช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในที่สุดนี้ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบ
พระคุณบิดา-มารดาที่ได้ให้กำลังใจและเอาใจใส่ในด้านการศึกษาลำเลียงเรียนตลอดมา

ฉันทนา วัฒนประเสริฐ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ท
สารบัญรูปประกอบ.....	ฑ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	29
แนวความคิดที่เกี่ยวกับนักศึกษาในฐานะที่เป็นปัญญาชน.....	29
แนวความคิดเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษากับบทบาททางการเมือง.....	43
แนวความคิดของนักศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	63
แนวความคิด"ประชาธิปไตย" และ "นักศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย" ..	76
3 ขบวนการนักศึกษากับการเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วง 2475-2516.....	92
นักศึกษากับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475.....	92
ช่วงของการปกครองโดยรัฐบาลทหาร.....	94
นักศึกษากับการจัดตั้งองค์กรทางการเมือง.....	123
นักศึกษากับกิจกรรมทางการเมืองและสังคมในช่วง 2513-2516.....	129
บทบาทของขบวนการนักศึกษากับการเรียกร้องประชาธิปไตย	
14 ตุลาคม 2516.....	144
ชัยชนะของขบวนการนักศึกษาในการโค่นล้มเผด็จการ.....	170

บทที่	๓
	หน้า
4 บทบาทของนักศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตยในช่วง พ.ศ.2516-2523....	183
บทบาทของนักศึกษากับประชาธิปไตยในช่วงปี 2516-2519.....	183
ผลกระทบจากการพัฒนาประชาธิปไตยของขบวนการนักศึกษาหลัง	
14 ตุลาคม 2516.....	191
ขบวนการนักศึกษากับความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมือง.....	214
การต่อสู้ของนักศึกษาและความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย	
หลัง 6 ตุลาคม 2519.....	230
ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษากับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย.....	245
5 ขบวนการนักศึกษาในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	300
การเปลี่ยนแปลงภายในขบวนการนักศึกษาปัจจุบัน.....	300
วิเคราะห์บทบาทของขบวนการนักศึกษาในปัจจุบัน.....	312
แนวโน้มในอนาคตของขบวนการนักศึกษา.....	314
6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	318
บรรณานุกรม.....	332
ประวัติผู้เขียน.....	349

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปประกอบ

รูปที่

หน้า

1	แสดงการจัดสายงานของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย.....	125
---	---	-----

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงมูลค่าสินค้าออกของไทย พ.ศ.2503-2513.....	149
3.2	แสดงดุลการค้าของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ.2503-2513.....	150
3.3	แสดงอัตราการเกิดชุมชนและผู้รู้หนังสือ.....	153
3.4	แสดงประชากรอาชีพต่าง ๆ อายุตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป.....	155
4.1	แสดงจำนวนการชุมนุมดินชบวนตามภาคต่าง ๆ เป็นรายเดือน.....	194
4.2	ประเภทการชุมนุมดินชบวนจำแนกตามรายภาค (พ.ศ.2516-2517)....	196
4.3	แสดงการประท้วงแยกเป็นรายภาคในช่วง พ.ศ. 2519.....	201
4.4	สถิติเกี่ยวกับการนัดหยุดงานเปรียบเทียบจากปี 2499-2519.....	202

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย